

Bogdan Rațiu • Diana Moldovan • Daniela Ușurelu

**CITIM, ÎNȚELEGEM,
NE INFORMĂM!**

CAIETUL ELEVULUI

clasa a VIII-a

Această lucrare este elaborată în conformitate cu programa școlară aprobată de Ministerul Educației Naționale prin Ordinul nr. 5003 din 02.12.2014 și poate fi utilizată ca auxiliar pentru pregătirea suplimentară a elevilor.

Copyright © 2024 – Editura INTUITEXT

Toate drepturile rezervate Editurii INTUITEXT.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără permisiunea scrisă a Editurii INTUITEXT.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

RAȚIU, BOGDAN

Literație : citim, înțelegem, ne informăm! : clasa a VIII-a /

Bogdan Rațiu, Diana Moldovan, Daniela Ușurelu. - București : Intuitext,
2025

ISBN 978-606-9030-35-6

I. Moldovan, Diana

II. Ușurelu, Daniela

63

Te invităm să ne spui părerea ta despre acest caiet.

Scanează **CODUL QR** pentru a completa chestionarul online! Îți mulțumim!

Editura INTUITEXT

Adresa editurii: București, b-dul Dimitrie Pompeiu nr. 10 A, Clădirea Conect 1, etaj 1,
zona A, biroul nr. 2, sector 2

Departamentul vânzări:

Telefon: 0372.156.300

Fax: 021.233.07.63

vanzari@intuitext.ro

www.intuitext.ro

Numele și prenumele

Școala

Clasa

Localitatea

Județul/sectorul

Îmi place să

Cuprins

Cuvânt-înainte	6
--------------------------	---

Citim corect și ne informăm!

7

Lecția 1. Citesc atent la Limba și literatura română	8
Lecția 2. Citesc atent la Istorie	14
Lecția 3. Citesc atent la Matematică	20
Lecția 4. Citesc atent la Informatică	26
Lecția 5. Citesc atent la Chimie	31
Lecția 6. Citesc atent la Biologie	37

Suntem atenți și înțelegem textele!

43

Lecția 1. Dinozaurii	44
Lecția 2. Dramele	48
Lecția 3. Jurnal	52
Lecția 4. De unde știe lumea că fiecare fulg de zăpadă e unic	56
Lecția 5. Cum am devenit vrăjitor. Din carnetul unui explorator	60
Lecția 6. Jurnal de „Bord” on-line	64
Lecția 7. Prietenia	68

Căutăm informația și înțelegem textele!

72

Lecția 1. Povestea culorilor roz și albastru	73
Lecția 2. Ultimele forme de magie rămase pe pământ sunt sunetul și culoarea	76
Lecția 3. Cum se joacă Remi	80

Lecția 4. Inginer la 14 ani	84
Lecția 5. Responsabilitate în trafic	88
Lecția 6. Meritul poveștilor	92
Lecția 7. Din secretele unui discurs reușit	95
Lecția 8. Cum să fii un internaut eficace	99
Lecția 9. Tibi în pandemie.	103
Lecția 10. De ce trece timpul încet atunci când vrei să treacă repede.	107

Conectăm texte și informații!

111

Lecția 1. Ce măsuri luăm în cazul mușcăturilor de viperă	112
Lecția 2. Cum diferențiem generațiile	119
Lecția 3. Cum să reacționezi mai bine la critici	127
Lecția 4. Cum influențează jocurile video viața adolescenților	134
Lecția 5. Cum definește vestimentația vârsta și personalitatea adolescenților	143
Lecția 6. Transportul verde	149

„În acest moment, rolul unui cititor de text nonliterar este de a fi activ, de a transforma textul și de a-i permite textului să îl modifice pe el însuși. Trebuie să citim cu un ochi sceptic, să interogăm ceea ce aflăm de la autor. În același timp, trebuie să citim cu o minte deschisă capabilă să se orienteze spre aspecte care pot schimba înțelegerea textului, înțelegerea noastră și a lumii din jur. Nonliterarul este în centrul schimbărilor și al provocărilor în devenirea unui elev.” (K. Beers, R.E. Probst, *Reading nonfiction*, 2016, p. 17)

Lectura unui text nonliterar te provoacă să fii foarte atent la toate articulațiile textului, să citești concentrat fiecare rând, dar și dincolo de rândurile textului. Din acest motiv, în continuarea abilităților dezvoltate în *Literație 02*, *Literație 04* și *Literație 06*, volumul de față își propune să abordeze:

- În Unitatea 1 – texte din diferite discipline cu strategii de receptare care pot fi transferate spre o învățare eficientă la toate materiile de curs pe care elevii le au. Sunt strategii adaptate din domeniul literației disciplinare și texte de manual cu accent pe nuanțe din vocabularul disciplinelor propuse.

- În Unitatea 2 – texte cu tematici și structuri textuale multiple, neobișnuite pentru elevi, pentru a crește adaptabilitatea lor la diversitatea de texte pe care le pot întâlni în lume. Sarcinile de lucru se concentrează pe atenția la detalii și nuanțe, la identificarea informației explicite și implicite, cititorul reușind să se adapteze unui vocabular variat.

- În Unitatea 3 – texte cu sarcini de lucru care provoacă cititorul să intre în profunzimea unui text nonliterar. Tematicile sunt surprinzătoare pentru universul de cunoaștere și pentru interesul elevilor și îi provoacă: o dată, prin depășirea unor domenii de cunoaștere și, în plus, prin citirea cu multă atenție a unor texte cărora nu le-ar fi dat importanță în alt context.

- În Unitatea 4 – grupaje de texte legate tematic prin intermediul cărora dezvoltăm abilitatea elevilor de a conecta informații din mai multe texte pentru a se informa. Sarcinile de lucru sunt propuse de la simplu la complex, pe principiul dezvoltării gândirii critice.

Cei care vor parcurge fiecare pagină a acestui volum își vor crea o obișnuință în utilizarea anumitor strategii de comprehensiune și interpretare a textului. Sperăm să oferim un context favorabil cunoașterii unor informații despre lume, dar și construirii unor strategii optime de abordare a textului nonliterar.

Autorii

Citim corect

și ne informăm!

- 1 Citesc atent la Limba și Literatura română
- 2 Citesc atent la Istorie
- 3 Citesc atent la Matematică
- 4 Citesc atent la Informatică
- 5 Citesc atent la Chimie
- 6 Citesc atent la Biologie

S u m a r

- Citește cu atenție textul cu scopul de a te informa asupra subiectului.

Proiect tematic

Cartea legendelor – elemente de mitologie românească

📖 Citiți, cu atenție, etapele, apoi realizați proiectul, folosindu-vă de sugestiile date.

→ Ce veți face?

Veți alcătui o **carte a legendelor** din zona în care locuiți, cu ilustrații și povestiri ce vor conține elemente fantastice sau miraculoase, prin care se explică apariția unor localități, forme de relief sau obiective turistice din județul vostru.

→ De ce veți face?

Pentru a descoperi cultura populară a zonei în care locuiți și pentru a afla mai multe despre mitologia românească.

→ Cum veți face?

- ✓ Veți lucra în echipe de 5-10 elevi.
- ✓ Pe **copertă**, veți scrie titlul – *Cartea legendelor* sau un alt titlu, propus de voi, numele membrilor echipei și clasa din care faceți parte. Veți adăuga ilustrații originale.
- ✓ Pe **prima pagină** veți prezenta cuprinsul cărții.
- ✓ Fiecare dintre **paginile următoare** va fi realizată de câte un elev și va conține:
 - legenda aleasă, menționându-se zona/localitatea din care provine și sursa din care a fost preluată (numele celui de la care a fost auzită/culegerea de folclor în care a fost inclusă etc.);
 - un desen sau o fotografie care să illustreze localitatea, forma de relief sau obiectivul turistic ce constituie subiectul legendei.

MIT, *mituri*, s. n. Povestire fabuloasă cu caracter sacru, care cuprinde credințele unui popor despre originea Universului și a fenomenelor naturii, despre zei și eroi legendari etc.

MITOLOGIE, *mitologii*, s. f. Totalitatea miturilor create de un popor sau de un grup de popoare înrudite.

Iată o sugestie!

În mijlocul munților Vrancei, spre fundul apei Năruja, se află piscul cu numele „Scările lui Vodă”. Povestea spune că, în timpurile vechi, Ștefan cel Mare, rătăcind prin codri cu o ceată de ostași, a ajuns în golul Verdului, într-o poiană mare și frumoasă, unde ceata marelui voievod se puse de se hodini.

Dar Vodă, având nevoie să cerceteze cât mai bine împrejurimile, pentru a ști în ce loc se află și a nu se trezi înconjurat fără de veste de dușmani, se gândi ca să se urce pe creasta muntelui Petrosul, cel mai înalt vârf din apropiere și care se ridică chiar în fața poienii unde poposiseră.

Și, fiindcă muntele era stâncos și coasta din cale-afară de povârnită și prăpăstioasă, oștenii au săpat niște trepte pe zarea piscului, până ce Vodă și ai săi s-au putut ridica în vârf.

De aici, au pornit cu toții încotro i-or fi îndreptat ochii și mintea. Poate spre o nouă biruință, pe care numai iscusința și destoinicia fără margini a marelui Ștefan se învrednicea s-o câștige, în acele vremuri, cu arcașii săi, pușini la număr, dar voinici și meșteri la luptă.

De atunci, piscului acestuia i-a rămas până în zilele noastre numele de „Scările lui Vodă”, iar, pe ici, pe colo, se mai observă și acum treptele săpate de ostașii lui Ștefan.

După comunicările făcute de către Const. Ciută și Ion I. Găină, moșneni din comuna Herăstrău-Vrancea

(Simion Hârnea, „Scările lui Vodă”, în vol. „Comoara Vrancei”)

→ În penultima pagină veți nota observații despre:

- ✓ ceea ce au în comun legendele culese din zona voastră;
- ✓ ceea ce le diferențiază de alte legende, ce aparțin altor zone culturale.

→ Ultima pagină va conține o legendă creată de voi despre apariția satului/comunei/orașului în care locuiți.

→ Legați toate paginile și copertele.

→ Cum veți face?

- ✓ Prezentați colegilor cartea realizată. Întrebați-i ce le-a plăcut, de ce le-a plăcut și ce vă recomandă.
- ✓ Doamna profesoară/Domnul profesor va face aprecieri.
- ✓ Analizați proiectul cu ajutorul grilei de autoevaluare de mai jos:

De exemplu: valorile morale/spirituale/personale pe care le transmiteți, modelele umane pe care vi le oferă etc.

- Valori morale/spirituale/personale: curajul, generozitatea, bunătatea, toleranța, respectul, adevărul, dreptatea, libertatea etc.

De exemplu: diferențele dintre valorile spirituale și modelele umane identificate în legendele din zona voastră și cele internaționale (prezentate în proiectele anterioare sau cele din *Legendele Olimpului*).

Autoevaluare

Criterii de apreciere	În totalitate	Parțial	Deloc
Pe copertă apar: titlul, numele membrilor echipei, clasa, o imagine ilustrativă.			
În carte sunt prezentate legende din zona în care locuiți.			
Fiecare legendă este însoțită de o imagine.			
Sunt consemnate observații corecte privind elementele comune ale legendelor din carte.			
Sunt consemnate observații corecte privind elementele care diferențiază legendele locale de cele care aparțin altor zone culturale.			
Cartea include o legendă originală, despre apariția localității voastre.			
Sunt respectate regulile gramaticale și de exprimare.			

1 Transcrie, din articolul de dicționar, sensul cu care este utilizat în text cuvântul „să illustreze”.

ILUSTRĂ, ilustréz, vb. I. **1.** Tranz. A lămuri mai bine o problemă prin exemple, prin fapte, prin gesturi. ♦ A reprezenta (printr-un desen, printr-o imagine etc.). **2.** Refl. A se remarca, a se distinge într-un anumit domeniu. **3.** Tranz. A împodobi cu ilustrații o carte, un text etc. – Din fr. **illustrer**, lat. **illustrare**.

2 Notează din textul-suport un sinonim pentru cuvântul „recomandare”.

3 Rescrie secvența „povestiri ce vor conține elemente fantastice” înlocuind cuvântul „fantastice” cu un antonim.

4 Menționează sensul pe care îl are cuvântul „original” în textul-suport și construiește un enunț cu paronimul acestuia.

5 Menționează, într-un enunț, despre ce este vorba în cele două pagini de manual.

6 Extrage trei idei principale din cadrul textului-suport, cele mai importante pentru colegii de grupă.

7 Răspunde, în enunț, la întrebările de mai jos.

a) Câte tipuri de texte există în fișa proiectului? Care este rolul acestor texte?

b) Care este numărul minim de legende pe care îl poate conține un proiect?

c) Consideri că exemplul de rezolvare a unui exercițiu trebuie respectat întocmai de elevi? Justifică!

d) Care era starea lui Vodă în timp ce oștenii se odihneau?

8 Precizează trei trăsături prin care se caracterizează munca la un proiect, conform informațiilor din textul-suport.

9 Care este relația dintre imaginea de la finalul paginii a doua și subiectul proiectului? Explică, în două-trei enunțuri, bazându-te pe două informații din text și din imagine.

10 Care este scopul textului? Răspunde într-un enunț, apoi formulează o întrebare la care nu găsești răspuns în aceste pagini.

11 În ce mod textul sprijină activitatea elevilor? Răspunde, în două-trei enunțuri, folosind două informații din text.

12 Care ar putea fi alte două posibilități de realizare a proiectului cu tematica propusă? Răspunde, în trei-patru enunțuri, valorificând informații din alte surse.

Cum citesc la *Limba și literatura română*?

- înțeleg sensul corect al cuvintelor;
- înțeleg sensul cuvintelor în context;
- identific ideile principale și rezum textele;
- identific tema textului;
- în cadrul textelor literare identific sensurile ascunse ale cuvintelor;
- înțeleg cum procedeele artistice influențează mesajul textului;
- recunosc trăsăturile tipurilor de texte;
- înțeleg perspectivele multiple din care poate fi interpretat un text;
- realizez conexiuni între ideile textului și alte informații din cultura generală.

Atenție la cuvinte!

Definiți și realizați enunțuri cu următoarele cuvinte pe care le utilizați frecvent în cadrul orei de *Limba și literatura română*.

A. emoție sentiment trăire stare afectivă atitudine valoare

- Citește cu atenție textul cu scopul de a te informa asupra subiectului.

În anul 1660 după moartea lui Cromwell are loc restaurația Stuartților. Anglia a redevenit monarhie, pe tron urcând Carol II Stuart (1660–1685). Regele a colaborat cu Parlamentul, a acceptat legile votate de acesta. Una dintre cele mai importante legi a fost **Habeas Corpus Act**, 1679, care reafirma libertățile individuale. În schimb, succesorul său, Iacob al II-lea Stuart (1685–1688) a încercat să restabilească religia catolică și să instaureze monarhia absolutistă. În 1688, Parlamentul a decis înlăturarea regelui. A fost adus pe tronul Angliei Wilhelm de Orania (1689–1702), conducătorul Olandei și ginerele lui Iacob al II-lea. Acest episod poartă numele de „revoluția glorioasă”, deoarece fără vărsare de sânge, noul rege a acceptat în 1689 să respecte **Declarația Drepturilor**, act cu valoare constituțională.

Figura 1 - Regele William al III-lea și Cele două Camere ale Parlamentului.

Apare astfel prima monarhie constituțională din Europa, în care regele era obligat să guverneze prin respectarea legii. Statul englez era organizat pe baza principiului separării puterilor. Puterea legislativă revenea Parlamentului, alcătuit din Camera Lorzilor și Camera Comunelor. Membrii Camerei Comunelor erau aleși prin vot cenșitar, limitând accesul cetățenilor fără avere la treburile publice ale statului. Puterea executivă era reprezentată de monarh și guvern, iar Puterea judecătorească era exercitată de tribunale și instanțe de judecată.

În 1707, prin uniunea dintre Anglia și Scoția s-a format Regatul Unit al Marii Britanii. În 1801 li se alătură și Irlanda.

(ISTORIE, CLASA A VI-A)

EDITURA INTUITEXT, MARIA AURELIA DIACONU ET AL.

1 Alege, din articolul de dicționar, sensul cu care este utilizat în text cuvântul „principiu”.

PRINCÍPIU, *principii*, s. n. **1.** Element fundamental, idee, lege de bază pe care se întemeiază o teorie științifică, un sistem politic, juridic, o normă de conduită etc. ◊ Loc. adv. *În principiu* = din punct de vedere teoretic, în general. ◆ (La pl.) Totalitatea legilor și a noțiunilor de bază ale unei discipline; (concr.; cu determinări) tratat care cuprinde astfel de legi și de noțiuni. **2.** Element primordial, cauză primară sau punct de plecare a ceva; spec. element primordial considerat în trecut drept origine a lumii fizice. ◊ (Chim.) *Principiu activ* = substanță existentă într-un produs de origine vegetală sau animală care imprimă un caracter specific acelui produs. **3.** Convingere intimă, punct de vedere propriu. ◊ *Om de (sau fără) principii* = om cu (sau fără) păreri sau convingeri (morale) ferme. ◊ Loc. adv. *Din principiu* = conform unui punct de vedere bine stabilit. [Var.: (înv.) **princíp**, **prințíp** s. n., **princípio** s. f.] – Din lat. **principium**, it. **principio**, fr. **principe**.

2 Structura „fără vărsare de sânge” are în acest context sensul de
a) fără sacrificii; b) fără luptă; c) fără iertare.

3 Rescrie enunțul „În schimb, succesorul său (...) a încercat să restabilească religia catolică și să instaureze monarhia absolutistă.” înlocuind cuvintele subliniate cu câte un antonim.

4 Construiește câte un enunț cu omonimele cuvântului „statul”.

5 Menționează într-un enunț despre ce este vorba în această pagină de manual.

6 Extrage trei idei principale din cadrul textului.

7 În cadrul textului-suport este folosit tiparul explicativ. Motivează rolul acestui tipar.

8 Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

Care dintre cei trei regi a avut cea mai lungă domnie?

- a) Carol al II-lea Stuart;
- b) Iacob al II-lea Stuart;
- c) Wilhelm de Orania;
- d) Cromwell.

9 Răspunde, în enunț, la întrebările de mai jos.

a) În timpul cărui rege a izbucnit un război civil?

b) În urma cărui eveniment se separă puterile în stat?

c) Pe baza cărui principiu se limita dreptul la vot al cetățenilor?

10 Care este relația dintre imagine și informațiile transmise de text? Explică, în două-trei enunțuri, bazându-te pe două informații din text și din imagine.

11 Care este scopul textului? Răspunde într-un enunț, apoi formulează o întrebare la care nu găsești răspuns în text.

12 În ce mod textul îți este relevant în viața de zi cu zi? Răspunde, în două-trei enunțuri, folosind două informații din text.

13 Ce alte surse ai putea consulta pentru a afla informații suplimentare despre acest subiect? Răspunde în două-trei enunțuri.

Cum citesc la *Istorie*?

- determin sensul cuvintelor, de cele mai multe ori din context;
- identific ideile, evenimentele și personalitățile unei epoci;
- înțeleg cum să citesc hărți, diagrame, grafice informative și fotografii;
- deduc ceea ce nu este explicit relatat;
- corelez informații și surse;
- analizez date, cronologia evenimentelor;
- pun sub semnul întrebării faptele și adevărul istoric.

